

ОЦІНКА ВІДПОВІДНОСТІ ЕЛЕКТРОННИХ ДОВІРЧИХ ПОСЛУГ: АКРЕДИТАЦІЯ ОРГАНІВ З ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ

Кочева Н.В., Горицький В.М.

Інститут телекомунікаційних систем, КІП ім. Ігоря Сікорського

E-mail kocheva.nadia@gmail.com; gorytski@ukr.net

CONFORMITY ASSESSMENT OF ELECTRONIC TRUST SERVICES: ACCREDITATION OF CONFORMITY ASSESSMENT BODIES

With the adoption in 2017 of the Law of Ukraine "On electronic trust services" and a number of bylaws, there is a need to create in Ukraine a system for assessing the conformity of facilities, processes and organizations that provide electronic trust services. The article considers ways to harmonize such a system for assessing compliance with EU requirements set out in Regulation (EU) No 910/2014 (eIDAS), identifies problems and suggests ways to address them.

З прийняттям у 2017 році Закону України «Про електронні довірчі послуги» та низки підзаконних актів є потреба створення в Україні системи оцінки відповідності об'єктів, процесів та організацій, що надають електронні довірчі послуги. У статті розглядаються шляхи гармонізації такої системи з оцінки відповідності до вимог ЄС, викладених в регламенті (ЄС) №910/2014 (eIDAS), визначаються проблеми та пропонуються шляхи їх усунення.

Регламент (ЄС) eIDAS забезпечує нормативно-правову базу для електронної ідентифікації та довірчих послуг для електронних транзакцій на європейському цифровому ринку. Одним з суттєвих рішень в eIDAS є вимога акредитації органів з оцінки відповідності (ООВ) надавачів довірчих послуг [1]. При цьому Регламент eIDAS застосовує визначення органів з оцінки відповідності з іншого регламенту (ЄС), - Reg.765/2008, де встановлені вимоги до акредитації ООВ та ринкового нагляду. Регламент (ЄС) 765/2008 визначає ООВ як «орган, який здійснює діяльність з оцінки відповідності, включаючи калібрування, тестування, сертифікацію та перевірку». У контексті Регламенту eIDAS ООВ є органом, визначеним вище, який додатково акредитований як компетентний для проведення оцінки відповідності провайдерів кваліфікованих довірчих послуг та кваліфікованих довірчих послуг вимогам Регламенту eIDAS. Щоб отримати кваліфікований статус, провайдери довірчих послуг повинні продемонструвати, що вони відповідають вимогам, встановленим у регламенті eIDAS, пройшовши процес оцінки відповідності. Цей процес проводиться акредитованим органом з оцінки відповідності (ООВ) eIDAS.

Регламент eIDAS не вказує схему акредитації або будь-яку схему оцінки відповідності, за якою ООВ повинен бути акредитований. Це призводить до різноманітних схем оцінки відповідності, що використовуються ООВ і впливає на якість наданих ними оцінок. З метою гармонізації цього процесу Європейська Комісія може, шляхом імплементації актів відповідно до ст.20(4) eIDAS, встановити ряд довідкових стандартів (reference standards) щодо акредитації ООВ та правил аудиту, за якими ООВ проводитиме їхню оцінку

відповідності [1].

Важливим є також те, що в ЄС створена і ефективно діє інфраструктура оцінки відповідності та акредитації, яка використовується в різних сферах, включаючи eIDAS.

Відповідно до статті 32 Закону «Про електронні довірчі послуги» в Україні повинна проводитись оцінка відповідності у сфері електронних довірчих послуг, яка гармонізована у повній відповідності до положення eIDAS [2]. Підзаконний акт, що в певній мірі деталізує ці вимоги, - постанова Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2018 року № 992 «Про затвердження вимог у сфері електронних довірчих послуг та порядок перевірки додержання законодавства у сфері електронних довірчих послуг», де визначений стандарт ДСТУ ETSI EN 319 403:2016 “Електронні підписи та інфраструктури (ESI). Оцінювання відповідності провайдерів довірчих послуг. Вимоги до органів з оцінювання відповідності, що оцінюють провайдерів довірчих послуг” [3].

Також постановою Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 р. № 1215 впроваджено «Порядок проведення процедури оцінки відповідності у сфері електронних довірчих послуг», який встановлює механізм проведення процедури оцінки відповідності вимогам до кваліфікованих надавачів електронних довірчих послуг та послуг, що ними надаються [4].

Разом з тим, на сайті центрального засвідчувального органу України (Міністерство цифрової трансформації України) досі відсутні відомості про акредитовані згідно статті 32 Закону органи з оцінки відповідності у сфері електронних довірчих послуг, що пройшли акредитацію в національному органі з акредитації [5]. Цієї інформації немає і на сайті національного органу з акредитації України, - Національного агентства з акредитації України [6].

Такий стан свідчить про складність та актуальність задачі впровадження системи оцінки відповідності постачальників довірчих послуг на засадах ЄС та необхідність її вирішення в найкоротші терміни.

В статті досліджено механізми акредитації органів з оцінки відповідності у сфері електронних довірчих послуг та шляхи їх впровадження в діяльність відповідних суб'єктів та об'єктів України.

Діяльність з акредитації ООВ, яка відповідає вимогам Європейського регламенту № 765/2008 в Україні покладено на Національний орган з акредитації - Національне агентство з акредитації України (НААУ) [7].

НААУ на сьогодні визнане в ЄС (Європейською кооперацією з акредитації - EA) та в усьому світі на рівні Угод про визнання та є членом ряду міжнародних та регіональних організацій з акредитації (міжнародні організації з акредитації ILAC та IAF). Зокрема, Європейської співпраці з акредитації (EA) та підписантом двосторонньої угоди про визнання (EA BLa).

Регіональні організації Міжнародного форуму з акредитації IAF, повноправним членом яких є НААУ, представлені на Рис 1 [9].

Загальна модель Угод про визнання результатів в акредитації, підписантом яких є НААУ, представлена на Рис. 2 [10].

Рис. 1. Регіональні організації IAF.

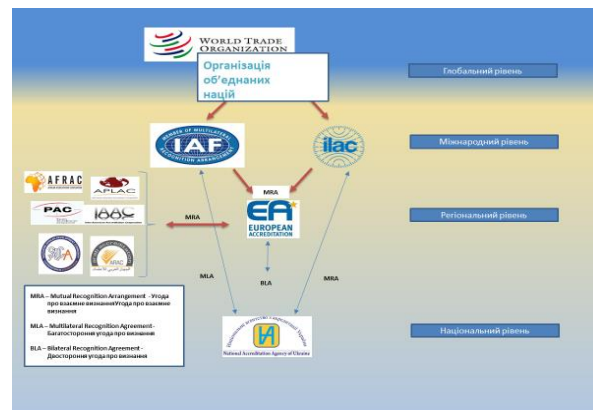

Рис. 2. Модель Угод MRA/MLA.

На рис. 3 показано Угоду про співробітництво НААУ з ЕА. Актуальні сфери акредитації, які підпадають під Угоду НААУ з ЕА знаходяться на сайті ЕА [8].

EA
EUROPEAN
ACCREDITATION

Extension of
Bilateral Agreement

NAAU (BLA) National Accreditation Agency of Ukraine
UKRAINE

SCOPE OF RECOGNITION ACCREDITATION ACTIVITY		EA MRA Council decision date
EA MRA Level 2: Activity	EA MRA Level 3: Standard	
Testing	EN ISO/IEC 17025	19 April 2012
Calibration	EN ISO/IEC 17025	19 April 2012
Inspection	EN ISO/IEC 17020	3 October 2014
Product certification	EN ISO/IEC 17065	2 October 2015
Certification of persons	EN ISO/IEC 17024	2 October 2015
Management system certification	EN ISO/IEC 17021	19 April 2012

Name: **Viktor Goryshko**
 Position: *Acting Chairman of NAAU*
 Signature: *[Signature]*
 Date: *[Date]*

Name: **Nicole Mourie-Vazheneth**
 Position: *Chair of EA MRA Council*
 Signature: *[Signature]*
 Date: *[Date]*

Рис. 3. Зміст Угоди НААУ з ЕА.

ISO/IEC 17021 для надання сертифікації відповідно до ISO 27001 (з виконанням ISO 27006); ISO 20000; Webtrust.

Разом з тим, всі існуючі в ЄС домовленості передбачають перехід до акредитованої оцінки по TS 119 403, а потім EN 319 403.

Проміжні заходи для цього були задокументовані на Генеральній асамблеї ЕА у 2014 році і передбачали, що будь-який орган з оцінки відповідності, який в даний час пропонує акредитовану сертифікацію на основі вищезазначених критеріїв, може продовжувати надавати цю послугу до дати завершення акредитації (липень 2016 року) за умови, що:

– Орган з оцінки відповідності має демонстрований досвід в діяльності з оцінки відповідності послуг TSP вимогам політики ETSI або аналогічним

критеріям (наприклад, Webtrust) або ISO 27001 або ISO 20000.

– Орган з оцінки відповідності має задокументований міграційний план акредитації по EN 319 403. Заявка на акредитацію повинна бути зроблена в належний час для того, щоб орган з акредитації надав акредитацію в терміни до липня 2016 по схемі ISO/ IEC 17065 + TS 319 403, а до вересня 2016 здійснити перехід від TS 119 4xx до EN 319 4xx, шляхом перегляду документації.

– Всі TSPs будуть сертифіковані на TS 119 4xx до липня 2017, а до липня 2018 - на EN 319 4xx.

Слід зазначити, що НААУ має визнання в ЕА у сфері ISO/IEC 17065. Крім того, в Україні відсутні акредитації ООВ для довірчих послуг для будь якої наведеної вище схеми.

Таким чином, на сьогодні потрібною та достатньою для України схемою акредитації для ООВ довірчих послуг повинна бути ISO/IEC 17065+EN 319 403.

Це ще потребує певних зусиль для НААУ, ООВ та технічного регулятора в цій сфері, що буде досліджено в майбутньому.

Висновки.

Загалом система оцінки відповідності в Україні відповідає європейській.

Огляд існуючих методів та систем оцінки відповідності для електронних довірчих послуг дозволяє зробити рекомендації щодо вдосконалення систем акредитації і оцінки відповідності для електронних довірчих послуг України у відповідності до регламенту ЄС eIDAS.

Відсутність певних інституційних елементів в інфраструктурі оцінювання України має бути вирішена найближчим часом.

Література

1. Електронний ресурс: Регламент (ЄС) № 910/2014 «Про електронну ідентифікацію та довірчі послуги для електронних транзакцій в межах внутрішнього ринку та про скасування Директиви 1999/93/ЄС», [режим доступу: EUR-Lex - 32014R0910 - EN - EUR-Lex (europa.eu)].
2. Закон України «Про електронні довірчі послуги» від 5 жовтня 2017 року № 2155 - VIII, Голос України, 2017, № 206.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2018 року № 992 «Про затвердження вимог у сфері електронних довірчих послуг та порядок перевірки додержання законодавства у сфері електронних довірчих послуг».
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 р. № 1215 впроваджено «Порядок проведення процедури оцінки відповідності у сфері електронних довірчих послуг».
5. [<https://czo.gov.ua/>].
6. [<https://naau.org.ua/reystar-akreditovanix-oov/>].
7. Про акредитацію органів з оцінки відповідності Закон України від 17.05.2001 № 2407-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 32.
8. European co-operation for Accreditation [Електронний ресурс – Режим доступу: <https://european-accreditation.org/>].
9. International Accreditation Forum [Електронний ресурс – Режим доступу: <https://www.iaf.nu/>].
10. Цвілій О.О. Ієрархічна модель оціночних стандартів системи сертифікації кібербезпеки ІКТ. DOI: 10.24412/9215-0365-2021-59-1-54-58. [<http://www.scientific-heritage.com/wp-content/uploads/2021/02/VOL-1-No-59-59-2021.pdf>].